

DORADCA ZAWODOWY

1. Informacje ogólne

Można wyszczególnić dwa zasadnicze zadania doradcy zawodowego. Pierwszym zadaniem jest pomoc w znalezieniu pracy najbardziej pasującej do predyspozycji i umiejętności osoby, której doradza. Drugim jest wskazanie klientowi możliwych kierunków rozwoju zawodowego, tzw. ścieżki kariery.

W ramach pomocy klientowi doradca może wspierać go w procesie wyboru samego zawodu, lecz również kierunku kształcenia, doboru odpowiednich szkoleń. Zdarza się także, że doradca zawodowy uczy swoich klientów, jak prawidłowo i skutecznie poruszać się na rynku pracy. Doradzając klientowi, omawia takie tematy, jak: autoprezentacja, przedstawienie swoich mocnych stron, zainteresowań, cech osobistych oraz możliwości fizycznych, asertywność czy umiejętność planowania. Stają się one podstawą podejmowania dalszych decyzji zawodowych. Doradca stara się tak poprowadzić rozmowę, aby wnioski z niej płynące pomogły klientowi samodzielnie i obiektywnie ocenić swoją sytuację. Czas trwania współpracy z klientem jest bardzo zróżnicowany. Zdarza się, że wystarczy jedna rozmowa, lecz czasem potrzeba wielu spotkań i wnikliwej analizy sytuacji zawodowej danej osoby. Niektórym klientom doradcy pomagają również w pisaniu dokumentów aplikacyjnych (curriculum vitae oraz list motywacyjny) bądź przygotowaniu się do rozmowy kwalifikacyjnej z pracodawcą.

Doradca zawodowy wykorzystuje w pracy różne narzędzia, takie jak testy psychologiczne (jeśli ma uprawnienia do ich wykonywania) czy kwestionariusze (np. określające predyspozycje zawodowe lub wartości ważne w pracy). Wiele narzędzi tworzy również samodzielnie, na podstawie sytuacji klienta. Często korzysta też z różnego rodzaju gotowych materiałów – informatorów czy ulotek o szkołach, zawodach, firmach szkoleniowych, czy filmów zawodoznawczych.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Pracuje indywidualnie z klientem albo prowadzi zajęcia grupowe. Zajęcia takie mogą dotyczyć jednego tematu (np. pisanie dokumentów aplikacyjnych, rozmowy kwalifikacyjnej) bądź być czymś w rodzaju kompendium wiedzy na temat rozwoju zawodowego i umiejętności swobodnego poruszania się na rynku pracy.

Może pracować w szkołach, poradniach psychologiczno-pedagogicznych, ośrodkach pomocy społecznej, firmach prywatnych (np. zajmujących się procesem *outplacementu*), jak również organizacjach pozarządowych zajmujących się aktywizacją zawodową osób bezrobotnych.

Klientami doradcy zawodowego mogą być zarówno osoby młode (uczniowie szkół ponadgimnazjalnych czy uczelni wyższych), jak i posiadające doświadczenie zawodowe. Na ogół są to osoby bezrobotne bądź nieaktywne zawodowo, które pragną ponownie wejść na rynek pracy.

Często spotyka się w pracy z sytuacjami trudnymi, wynikającymi z aktualnego położenia swoich klientów, np. osób długotrwale bezrobotnych, osób, które utraciły pracę, osób z niepełnosprawnością.

Rynek pracy jest bardzo dynamiczny, zmienny, co wymaga od doradców zawodowych stałego śledzenia procesu tych zmian. Dobry doradca zawodowy powinien stale dbać o aktualizację swojej wiedzy i nieustannie podnosić kwalifikacje.

Praca w tym zawodzie jest zaliczana do kategorii prac lekkich. Jest to praca o charakterze indywidualnym, lecz zdarzają się również sytuacje, gdy doradca pracuje w zespole, np. prowadząc zajęcia grupowe wspólnie z psychologiem bądź trenerem pracy czy konsultując się z innymi doradcami. Ze względu na stały kontakt z ludźmi doradca jest narażony na konflikty.

Przeciętna długość dnia pracy to 6-9 godzin. Na ogół godziny pracy są stałe. Dostyć często jest to praca na zlecenie, i wówczas czas pracy doradca ustala samodzielnie. Pracę wykonuje tylko w dzień.

Osoby wykonujące ten zawód mają dużą swobodę w doborze metod i czasowym rozkładzie zadań. Praca jest nadzorowana tylko pod względem głównych celów i zadań. Jest to praca niezrutynizowana, ponieważ sytuacja każdego klienta

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

jest inna. Doradca zawodowy musi więc na bieżąco dokonywać wyborów związanych z metodami pracy, koniecznym zakresem tematycznym oraz długością współpracy.

Praca ta wiąże się z odpowiedzialnością społeczno-moralną, ponieważ od tego, jaki będzie proces doradczy i jakie wnioski na jego podstawie wyciągnie klient, może zależeć jego dalsza historia zawodowa.

Praca doradcy zawodowego opiera się głównie na rozmowie. Przydatna jest również umiejętność obsługi komputera, gdy klient potrzebuje pomocy w korzystaniu z Internetu przy szukaniu ważnych informacji (o szkołach, firmach szkoleniowych, ofertach pracy), bądź trzeba opisać jego sytuację zawodową do celów archiwalnych.

2. Wymagania

Niezbędną umiejętnością, jaką powinien mieć doradca zawodowy, jest zdolność koncentracji uwagi i skupienia się na problemie klienta oraz wnikliwej jego analizy. Musi on zatem umieć rozumować logicznie, dostrzegać związki przyczynowo-skutkowe pomiędzy działaniami klienta a ich rezultatem objawiającym się jego aktualną sytuacją.

W zawodzie doradcy zawodowego bardzo przydaje się wyobraźnia i myślenie twórcze. Doradca powinien być pomysłowy, dostrzegać wiele nowych, nietypowych rozwiązań, umieć wspólnie z klientem tworzyć nowe idee i pomysły na rozwiązanie jego problemu. Powinien mieć również łatwość wypowiadania się w mowie i w piśmie, umieć płynnie i ciekawie wyrażać swoje myśli i potrafić jasno formułować opinie.

Przydatną cechą w zawodzie jest podzielność uwagi i łatwość przerzucania się z tematu na temat. Ze względu na to, że klienci nie zawsze potrafią jasno i spokojnie wyjaśnić, na czym polega ich problem, doradca nierzadko musi jednocześnie zajmować się kilkoma problemami lub śledzić kilka tematów. Przydaje się również dobra pamięć. Choć większość doradców robi w trakcie rozmowy notatki,

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

to jednak zdolność zapamiętywania ułatwia dalszy kontakt z klientem, jeśli widzi on, że doradca zapamiętał jego historię.

Praca z ludźmi bywa konfliktogenna, dlatego ważną cechą doradcy zawodowego jest odporność emocjonalna i samokontrola. Klienci szukają u niego pomocy, więc jest ważne, aby umiał łatwo nawiązywać kontakt z ludźmi oraz potrafił z nimi postępować. Powinna go cechować empatia, lecz również zdolność przekonywania ludzi do zmiany dotychczasowych przyzwyczajeń i zachowań.

Doradca zawodowy powinien być osobą bardzo samodzielną, umieć zaplanować i zorganizować własne działania, a także zaplanować i na bieżąco, elastycznie, w miarę potrzeb, zmieniać proces doradzania klientom. Pracując z jednym klientem przez dłuższy czas, musi być również bardzo wytrwały i cierpliwy, konsekwentnie dążyć do osiągnięcia zamierzonego celu. Ze względu na charakter pracy, konieczność analizy indywidualnych sytuacji swoich klientów, doradca powinien być dociekliwy i mieć zainteresowania społeczne.

W zawodzie tym niezbędny jest dobry wzrok (prawidłowa ostrość widzenia, widzenie stereoskopowe oraz prawidłowe rozróżnianie barw).

3. Czynniki utrudniające zatrudnienie w zawodzie

Ze względu na stałe i intensywne kontakty z innymi ludźmi czynnikiem utrudniającym pracę w zawodzie są wszelkie dysfunkcje, które mogłyby ograniczać możliwość swobodnego porozumiewania się.

Trudności mogą mieć osoby niewidome oraz osoby z dysfunkcjami, takimi jak: brak widzenia stereoskopowego oraz zaburzenia w rozróżnianiu barw, czy z wadami i dysfunkcjami narządu wzroku, które nie mogą być skorygowane szklami optycznymi lub soczewkami kontaktowymi.

Ograniczeniem w pracy w zawodzie są także dysfunkcje narządu słuchu znacznego stopnia, które nie mogą być skorygowane aparatem słuchowym.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Utrudnieniem mogą być schorzenia strun głosowych, słaba ekspresja werbalna i wady wymowy.

4. Możliwość zatrudnienia w zawodzie osób z niepełnosprawnością

4.1. Osoby z dysfunkcją narządu ruchu

Osoby z dysfunkcją zarówno kończyn górnych, jak i kończyn dolnych mają duże możliwości wykonywania zawodu, mogą one bowiem pracować w pozycji siedzącej. Czynności manipulacyjne w tym zawodzie nie są zbyt skomplikowane (praca z wykorzystaniem komputera), więc mogą je wykonywać osoby jednoręczne, a także osoby poruszające się na wózku inwalidzkim. Warunkiem jest odpowiednie dostosowanie obiektu, pomieszczenia i stanowiska pracy.

4.2. Osoby z dysfunkcją narządu wzroku

Istnieje możliwość zatrudnienia na stanowisku doradcy zawodowego osób widzących obuocznie, rozróżniających prawidłowo barwy, z zaburzeniami widzenia o zmroku lub nadwrażliwością na światło oraz osób z nieznaczną dysfunkcją narządu wzroku, jeśli jest skorygowana przez odpowiednie szkła optyczne lub soczewki, pod warunkiem przystosowania środowiska i stanowiska pracy.

4.3. Osoby z dysfunkcją narządu słuchu

Istnieje możliwość wykonywania zawodu przez osoby z dysfunkcją narządu słuchu pod warunkiem, że niepełnosprawność tę można skorygować za pomocą aparatów słuchowych (osoby słabosłyszące).

4.4. Osoby z epilepsją

w zakresie projektowania obiektów, pomieszczeń
oraz przystosowania stanowisk pracy
dla osób niepełnosprawnych o specyficznych potrzebach

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Osoby chorujące na padaczkę mogą wykonywać zawód pod warunkiem, że napady padaczkowe występują sporadycznie i są sygnalizowane przez aurę, występują głównie wieczorem lub w nocy, nie powodują zbytniego zmęczenia i stosunkowo szybko następuje regeneracja sił po ich wystąpieniu oraz przebieg choroby nie prowadzi do charakteropatii padaczkowej.

Osoby takie mogą być zatrudnione warunkowo po racjonalnym ograniczeniu zakresu zadań do sytuacji, w których jest możliwy stały nadzór i ewentualna szybka pomoc.

5. Potrzeba przystosowania stanowiska pracy do potrzeb i możliwości osób z niepełnosprawnością

5.1. Osoby z dysfunkcją narządu ruchu

Osoby z dysfunkcją kończyn górnych

Dla osób z niewielką dysfunkcją kończyn górnych mogą być potrzebne indywidualne pomoce techniczne, które usprawniają pracę biurową, w tym np. specjalna klawiatura komputerowa. Osoba z niesprawnymi kończynami górnymi może korzystać ze specjalnie przystosowanego osprzętu komputerowego (np. myszki, pada) lub specjalistycznego oprogramowania komputera, umożliwiającego korzystanie z niego bez użycia lub z ograniczonym użyciem kończyn górnych.

Osobom z dysfunkcją jednej kończyny górnej potrzebne są pomoce techniczne (ortezy, protezy) ułatwiające lub umożliwiające im pracę, w tym obsługę komputera. Obecny poziom technologiczny w zakresie dostosowywania sprzętu komputerowego do potrzeb osób ze znacznymi dysfunkcjami kończyn górnych umożliwia korzystanie z tego sprzętu osobom z porażeniami i przykurczami.

Istotne jest częściowe lub całkowite wyeliminowanie zadań i czynności roboczych wymagających dobrej koordynacji wzrokowo-ruchowej.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Pomocne jest wykorzystywanie specjalnych przyrządów i uchwytów eliminujących angażowanie jednej ręki (przypadki braku sprawności lub amputacja jednej z kończyn).

Osoby z dysfunkcją kończyn dolnych

Ze względu na ograniczoną mobilność osób ze znaczną dysfunkcją kończyn dolnych praca wymaga takiej organizacji, aby większość zadań mogła być wykonywana w pozycji siedzącej lub w pozycji stojącej z podparciem bioder i pleców. Polecane są uchwyty i poręcze ułatwiające wstawanie i podpieranie się podczas stania. Można wykorzystywać pomoce techniczne usprawniające pracę biurową. Jeżeli pracownik korzysta z siedziska, należy też pamiętać o możliwości przystosowania go do indywidualnych potrzeb pracownika z niepełnosprawnością, np. przez regulację wysokości, uchylne siedzisko, regulowany podnózek, blokadę kół, regulowane lub indywidualnie profilowane oparcie tylne, regulowane i odchylane podłokietniki.

Ze względu na osoby ze znaczną dysfunkcją kończyn dolnych, poruszające się na wózkach inwalidzkich, trzeba zlikwidować bariery architektoniczne, a więc zapewnić odpowiednią szerokość wewnętrznych ciągów komunikacyjnych, wolne drogi komunikacyjne, odpowiedniej szerokości drzwi do pomieszczeń i wind oraz likwidować bariery architektoniczne w drodze do zakładu pracy na terenie parkingów, chodników i podjazdów.

W miejscu pracy trzeba powiększyć przestrzeń manewrową wokół stanowiska pracy oraz dostosować wielkość stanowiska pracy i wysokość blatu stołu lub biurka do indywidualnych potrzeb pracownika oraz zapewnić dostępność szaf i regałów z materiałami. Może być potrzebne częściowe lub całkowite wyeliminowanie zadań i czynności roboczych wymagających dobrej koordynacji wzrokowo-ruchowej.

5.2. Osoby z dysfunkcją narządu wzroku

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Osoby słabowidzące powinny stosować szkła korekcyjne lub soczewki kontaktowe, mogą również w miarę potrzeb wykorzystywać oprzyrządowanie powiększające (np. lupę powiększającą, powiększalniki). W trakcie pracy, w miarę możliwości i za zgodą klientów, dokumenty mogą być przesyłane doradcy w wersji elektronicznej. Wówczas może on użyć większej czcionki bądź programu powiększającego zainstalowanego w komputerze. Pomocne jest również odpowiednie przygotowanie stanowiska pracy, a więc jego doświetlenie, przygotowanie kontrastowego tła biurka oraz eliminacja potencjalnych źródeł olśnienia (matowanie powierzchni).

Osoby z zaburzeniami widzenia po zmroku powinny mieć pomieszczenie i stanowisko pracy odpowiednio doświetlone światłem elektrycznym.

Stanowisko pracy osób nadwrażliwych na światło powinno być odpowiednio oświetlone, tak aby ograniczyć olśnienie bezpośrednie i odbiciowe, a jasność stosowanych opraw powinna być możliwie najmniejsza.

Należy w określonych sytuacjach częściowo lub całkowicie wyeliminować zadania i czynności robocze wymagające bardzo dobrej koordynacji wzrokowo-ruchowej.

5.3. Osoby z dysfunkcją narządu słuchu

Osoby słabosłyszące

Osoby z taką dysfunkcją powinny korygować słuch aparatem słuchowym (zwłaszcza w częstotliwościach pasma mowy) w stopniu umożliwiającym im swobodne, werbalne komunikowanie się.

Zaleca się ograniczenie hałasu tła (np. przez izolację akustyczną sąsiednich stanowisk pracy) oraz pogłosu w pomieszczeniu pracy w celu poprawy warunków percepcji dźwięku oraz warunków komunikacji werbalnej.

Wskazane jest również rozszerzenie sygnalizacji ostrzegawczej o sygnalizację świetlną wizyjną lub wibracyjną uzupełniającą dźwiękowe sygnały bezpieczeństwa w

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

miejscach potencjalnego przebywania pracownika. Zaleca się, aby – w miarę możliwości – urządzenia teleinformatyczne, takie jak telefon, komputer itp., były dostosowane do aparatów słuchowych (np. mogą być wyposażone w systemy pętli indukcyjnej lub systemy FM). Urządzenia komunikacyjne mogą być również wyposażone w sygnalizację wizyjną, dźwiękową lub wykorzystującą przewodnictwo kostne.

5.4. Osoby z epilepsją

Środowisko pracy doradcy zawodowego z padaczką nie może stwarzać potencjalnych zagrożeń w przypadku emisji choroby, nie może również narażać osoby chorej na dodatkowe urazy w przypadku zaistniałego napadu. Pomieszczenie, w którym doradca przeprowadza rozmowy z klientami, powinno być łatwo dostępne w razie konieczności szybkiej pomocy. Osoba z padaczką wykonująca ten zawód powinna dobrze znać swoją chorobę i umieć szybko rozpoznawać aurę poprzedzającą napad.

Współpracownicy powinni być poinformowani, w jaki sposób w razie wystąpienia napadu mogą prawidłowo udzielić pomocy.

Uwaga. Każdy przypadek zatrudnienia osoby z niepełnosprawnością oraz przystosowania stanowiska pracy do potrzeb i możliwości tej osoby należy rozpatrywać indywidualnie.

